

30. april 2002.

Greenpeace's bemærkninger til regeringens bæredygtighedsstrategi – kaldet Danmarks Nationale strategi for bæredygtig udvikling.

Regeringens bæredygtighedsstrategi giver på mange måder en god gennemgang af de forskellige emner, men er med hensyn til mål og især virkemidler alt for svag og uforpligtende.

Det er påfaldende og dybt beklageligt, at en national strategi for bæredygtig udvikling har udvandet eller helt fjernet de fleste nationale målsætninger og virkemidler, som var med i den forrige regerings bæredygtighedsstrategi – og stort set kun bevaret de målsætninger, som Danmark er bundet af internationalt eller indenfor EU.

Regeringen har med dette forslag til bæredygtighedsstrategi anskueliggjort dens ønske om at nedrosle eller helt fjerne netop sådanne målsætninger og virkemidler, som indtil nu har medvirket til, at Danmark – især på energi og klimaområdet – har nydt international respekt for "godt hjemmearbejde".

I forhold til Verdenstopmødet i Johannesburg i august-september - og ikke mindst fordi Danmark som formandskabsland skal repræsentere EU - er det et pinligt svækket national strategiforslag, regeringen har lagt frem. Danmark og vor omverden har fortjent en langt mere målrettet og ambitiøs national bæredygtighedsstrategi som signal til og platform for de forestående meget afgørende internationale forhandlinger om bæredygtig udvikling.

Greenpeace skal derfor indtrængende opfordre regeringen til besindelse og til – som et minimum –

at genindføre de mere konkrete nationale mål og virkemidler, som man har barberet væk i forhold til den forrige regerings bæredygtighedsstrategi.

I et følgende vil vi med udgangspunkt i strategiens omtale af kemikalier, fødevarerproduktion, skovbrug, klima og energi eksemplificere, hvorfor vi finder, at den foreliggende forslag til Danmarks strategi for en bæredygtig udvikling er en helt uacceptabelt udvandet udgave af den forrige regerings bæredygtighedsstrategi, som endda på mange områder ikke var ambitiøs og målrettet nok.

Vedrørende **kemikalier**:

Der er sket en kedelig nedgradering af ambitionsniveauet. Den forrige regerings målsætning om, at "i 2005 skal alle kemikalier på markedet være registreret så de efterfølgende kan screenes ved hjælp af alternative vurderingsmetoder som for eksempel computermodeller" er fjernet. Såvel i SR-strategien som i regeringens strategi opererer man med en "tillempet" fortolkning af generationsmålet: "I 2020 skal ingen produkter eller varer på markedet indeholde kemikalier med særligt problematiske sundheds- og miljøeffekter" (s. 22).

Vi er opmærksomme på, at dette svarer til den fortolkning, som anlægges i den senere tids EU-ministerrådsbeslutninger vedrørende revision af EU's kemikaliepolitik, men det er ikke desto mindre en beklageligt revideret udgave af generationsmålet, som det blev vedtaget på 4. Nordsøkonference og i OSPAR-regi.

Regeringen har helt droppet den forrige regerings tilsagn i strategien om at tage initiativ til at begrænse anvendelsen af pesticider i haver (s. 23), og har kraftigt sænket ambitionsniveauet m.h.t. opfølgning på dioxinhandlingsplanen (s. 26).

Vedrørende **fødevarerproduktion:**

Regeringens forbrugerpolitik på fødevarerområdet (side 41) anerkender, at forbrugerne har behov for fyldestgørende information, så de kan foretage et kvalificeret og reelt valg mellem forskellige produkter, herunder fravælge produkter der er underkastet en bestemt behandling eller proces, ud fra økologiske, etiske, ernærings-, kvalitets- eller dyrevelfærdshensyn. Efterfølgende nævnes særligt mærkning af genetisk modificerede fødevarer. Derimod er mærkning af animalske produkter baseret på foder indeholdende genetisk modificerede organismer **ikke** nævnt – på trods af at både Mariann Fischer-Boel såvel som hendes forgænger, Ritt Bjerregaard, har forpligtet sig til fra dansk side, at stille krav om en sådan mærkning i EU.

Greenpeace bifalder, at regeringen stiller "...krav om mærkning af foderstoffer med genetisk modificerede organismer" (side 42). Med kravet om dokumentation fra jord til bord og den åbenhed omkring forbrugerpolitikken, der allerede er enighed om, nytter det dog ikke, at GMO-mærkningen stopper med dyrefoderet hos landmanden. Greenpeace's bekymring retter sig mod de miljømæssige konsekvenser af, at GMO udsættes i naturen. Da over 80% af den globale GMO- produktionen ender i dyrefoder, er det nødvendigt, at også animalske produkter GMO-mærkes for derved at give forbrugerne en reel mulighed for at kunne fravælge varer, der bidrager til denne miljørisiko.

I GMO-spørgsmålet skal kortsigtet private økonomiske interesser stilles i forhold til den langsigtede samfundsmæssige risiko, når den arvemasse, som vi alle er afhængige af, sættes over styr. For bedre at reflektere den samfundsmæssige risiko i markedssignalerne, skal vi opfordre til, at regeringen i strategien indskriver, at erstatningsansvaret placeres – efter forurenere betaler princippet - inden der kan blive tale om at hæve moratoriet og dermed give tilladelse til udsættelse af GMO i naturen.

Vedrørende **skovbrug:**

Den tidligere regerings strategi – "På skovbrugsområdet vil forøgelsen af skovarealet medføre et optag af CO₂ under opvæksten af de nye skove og øge mulighederne for at anvende biomasse. Også derfor vil regeringen fordoble skovarealet inden for en trægeneration (80-100 år)" er udvandet til:

"På skovbrugsområdet vil forøgelsen af skovarealet medføre et optag af CO₂ under opvæksten af de nye skove og øge mulighederne for at anvende biomasse. Også derfor vil regeringen forøge skovarealet inden for en trægeneration (80-100 år)" (side 17).

Om der er tale om et reelt ønske om at neddrøse ambitionsniveauet eller tekstmæssig inkonsistens bliver man i tvivl om, når man på side 49 kan læse, at "skovarealet skal

forøges, så skovlandskabet dækker 20-25 procent af Danmarks areal i løbet af en trægeneration (80-100 år).

Vedrørende **klimatekologi, energi og transport:**

I det foreliggende forslag til bæredygtighedsstrategi skriver man om de langtgigtede reduktionsmål: *"på grund af problemets omfang er der et markant behov for at mindske udledningerne yderligere efter 2012. Danmark forventes i lighed med de øvrige parter under klimakonventionen, at skulle påtage sig væsentlige yderligere reduktionsforpligtelser i budgetperioder efter 2012. Et indikativt pejlemærke på en halvering af CO₂-reduktionsudslippet i Danmark indenfor en generation kan blive resultatet af fortsat skærpede reduktionsmål i de kommende budgetperioder"* (side 15).

Dette er en kraftig udvanding af den tidligere regerings formulering (stammende fra Energi 21), hvor man klart markerede, at "Derfor er regeringens pejlemærke, at Danmarks udledning af CO₂ skal halveres inden 2030".

"På energiproduktionssiden vil en eventuel forlængelse af CO₂-kvoteordningen på elproduktion formodentlig lede til en fortsat større anvendelse af vedvarende energi og naturgas" (side 17).

Her har man i forhold til den tidligere regerings formulering indskudt "eventuel" og "formodentlig", hvilket efterlader stor tvivl om, hvorvidt regeringen overhovedet har til hensigt at forlænge kvoteordningen efter 2003, til trods for, at det ellers kan betyde en mer-emission af CO₂ på op til 13 mio. tons efter 2003 – og i første budgetperiode 2008-12. Uden gradvist strammere CO₂-kvoter for elsektoren fra 2003 vil danske elproducenters store overkapacitet af ældre kulfyrede enheder blive anvendt til eksport af beskidd kulbaseret el til vore nabolande. En udvikling som må betegnes som det modsatte af bæredygtig – og en direkte trussel mod Danmarks muligheder for at leve op til vores Kyoto mål. Uden sådanne kvoter for elsektoren i 2008-12 er Danmarks manko op mod 22 mio. tons CO₂-ækvivalenter.

Tvivlen bliver ikke mindre af, at afsnittet fra den forrige regerings bæredygtighedsstrategi

–
"som et led i arbejdet stiller regeringen også direkte krav til elproducenterne. Danmark har som det første land indført CO₂ -kvoter der sætter et loft over elsektorens samlede CO₂ – udledning" –
helt er udeladt.

"Der vil indenfor alle samfundssektorer være behov for yderligere initiativer i de kommende år for at nå målsætningen, om en reduktion af udledningerne på 21 pct. i 2008-2012 i forhold til 1990" (side 17).

Ja, det tør svagt antydes. Med de ekstra 5 mio. tons CO₂-ækvivalenter, som Danmark må se i øjnene at skulle reducere vore samlede udledninger med som følge af den endelige ratifikation af Kyoto-protokollen, og de af regeringen fravalgte virkemidler i form af yderligere energibesparelser og yderligere udbygning med vedvarende energi (bl.a. 3 havvindmølleparker), har regeringen bidraget til væsentligt at forværre problemet frem for at bidrage til løsningen af det.

I den forrige regerings nationale bæredygtighedsstrategi skrev man, at "regeringen vil nedbringe det samlede energiforbrug, øge energieffektiviteten, afvikle kul i

energiforsyningen og øge andelen af vedvarende energi med 1 procentpoint årligt, så den i 2030 udgør mindst 35% af det samlede energiforbrug". I det foreliggende forslag er dette afsnit helt fjernet. Man kan ikke tale om, at man seriøst ønsker at fremme en national bæredygtig udvikling, hvis man ikke ser i øjnene, sætter mål for og klart skriver, at det må indebære en kraftigt satsning på energibesparelser, udfasning af brugen af de fossile brændsler – i Danmarks først og fremmest kul - og en indfasning af vedvarende energi.

Den forrige regering havde som nævnt en målsætning om, at "Danmark har sat sig for, at andelen af vedvarende energi skal stige med 1 procentpoint om året, så andelen dækker hele 35 procent af det samlede energiforbrug og 50 procent af elforbruget i 2030".

I den foreliggende strategi er den langsigtede målsætning for udbygning af vedvarende energi helt fjernet. I stedet nævnes den kortsigtede målsætning: "*Regeringen vil arbejde for, at den vedvarende energi i 2010 udgør 29 pct. af det samlede elektricitetsforbrug*" (side 63).

"Regeringen vil bruge de fleksible mekanismer i Kyoto-protokollen ved at iværksætte projekter, der medfører reduktioner af CO₂-udledningerne i udlandet, så CO₂-reduktioner i udlandet for danske penge tælles med i Danmarks CO-regnskab og opfyldelsen af vore internationale CO₂-forpligtelser. Denne indsats kan også bidrage til at overføre miljøvenlige teknologier og gøre samarbejdslandene bedre i stand til at vurdere bæredygtigheden af forskellige projekter (side 17).

Dette er et "nyt" afsnit, som klart beskriver regeringens forkærlighed for at ville søge Danmarks Kyoto-mål opfyldt ved brug af Kyoto-mekanismerne frem for reelle reduktioner herhjemme. At det skulle være et udtryk for en national bæredygtig udvikling er meget vanskeligt at forstå.

Dette understreges yderligere ved, at man i det foreliggende forslag har erstattet "Danmark vil arbejde for, at bæredygtige energiformer bliver stærkt repræsenteret i EU's energipolitik og på den globale dagsorden i 2002 og fremover. Også et fortsat nordisk energisamarbejde er væsentligt, ikke mindst på el-området. Udvikling og overførsel af know-how og energiteknologi til østlande og udviklingslande er blevet opprioriteret i de senere år og vil fortsat være et centralt element i Danmarks indsats for global bæredygtig udvikling" med: "*Parallelt med en liberalisering af de internationale energimarkeder bør der arbejdes på at fremme internationale løsninger på de internationale miljøproblemer. Det vil sikre at indsatsen sker der, hvor det bedst kan betale sig, og det vil sikre lige konkurrencevilkår for erhvervslivet i de enkelte lande. Danmark støtter brugen af de fleksible mekanismer under Kyoto-protokollen og vil som et af de første skridt etablere en konkret ordning til fremme af Joint Implementation projekter i Østeuropa*" (side 63).

I den forrige regerings bæredygtighedsstrategi havde man følgende afsnit:

"De gode resultater skyldes en bevidst politisk prioritering og ikke mindst et stærkt folkeligt engagement som blandt andet har været en forudsætning for at udbygge den vedvarende energi.

Som en sidegevinst er det lykkedes at kombinere den nationale udbygning med kraftvarme og vedvarende energi med at opbygge en række styrkepositioner for dansk erhvervsliv. Vindmølle-industrien er et eksempel på denne kombination af miljø-hensyn, en målrettet forsknings- og udviklingsindsats og et fremsynet erhvervsliv. Det har betydet en

væsentlig eksport inden for energiområdet i 1990'erne. I 2001 forventes den danske vindmølleindustri at nå et salg til udlandet på over 12 mia. kroner, og den samlede eksport inden for energiområdet vil nærme sig 30 mia. kroner. Med den øgede miljøbistand i 1990'erne er der overført know-how og bæredygtig teknologi til østlande og udviklingslande. De danske erfaringer og den danske teknologiudvikling har dermed haft betydning for at få en bæredygtig energiforsyning langt ud over Danmarks grænser". Dette er helt udeladt i det foreliggende forslag – ikke overraskende men pinligt afslørende.

"Transportsektoren skal bidrage til at opfylde Danmarks forpligtelse til at reducere CO2-udslippet med 21 pct. fra 1990 til 2008-2012. Regeringen vil overveje mulige virkemidler til at begrænse CO2-udslippet, som baggrund for at fastlægge pejlemærker for transportsektorens CO2-udledning frem til den første budgetperiode 2008-2012 og på længere sig" (side 17 og 58).

Her har man helt skrottet den tidligere regerings i forvejen alt for svage målsætning om "inden for transport i 2010 at mindske udledningen af CO2 med 7% i forhold til, hvordan udviklingen ville blive, hvis der ikke blev taget nye initiativer"

Vi skal afslutningsvis udtrykke vores tilfredshed med, at man har bibeholdt følgende:

"Regeringen anser ikke atomkraft for en bæredygtig energikilde" (side 63) og

"Det er nødvendigt at begrænse udledningerne af de kraftige industrielle drivhusgasser HFC'er, PFC'er og SF6" (side 17).

Vi skal afslutningsvis henvise til rapporten "Er Danmark på vej?", som 92-gruppen (på vegne af bl.a. Greenpeace) har fremsendt i forbindelse med høringen af det foreliggende forslag til national bæredygtighedsstrategi.

Vedrørende forslaget til indikatorer skal vi henvise til de kommentarer af 20. august 2001, som Greenpeace fremsendte til den forrige regerings forslag til indikatorer, hvoraf de fleste stadig er særdeles relevante (se bilag nedenfor).

Bilag

København 20.

august 2001

Greenpeace's kommentarer til "Debatoplæg om indicatorsæt til Danmarks strategi for bæredygtig udvikling"

Indledningsvist skal det anføres, at vi finder, at det er en god ide at starte et forsøg på at opstille indikatorer for bæredygtig udvikling, som man har gjort i det foreliggende forslag. Vi er derfor enige i, at indicatorsættet bør "forbedres i takt med bedre datagrundlag til at

illustrere mål og initiativer, eller med at nye mål og initiativer bliver væsentlige i forhold til at opnå, bæredygtig udvikling” (s.3).

Vi vil understrege, at vi mener, at der er en lang række problemer forbundet hermed, bl.a. at bæredygtig udvikling ikke er et klart defineret begreb, at man kan diskutere hvilken vægtning man bør lægge på bæredygtig udvikling nationalt versus internationalt (i hvilken grad sikrer en bæredygtig udvikling i Danmark en global bæredygtig udvikling?), at der er en række væsentlige kvalitative elementer af bæredygtig udvikling, som ikke kan kvantificeres og at indikatorer aldrig kan eller bør være andet end et del-redskab i vurderingen af, om udviklingen går i bæredygtig retning.

Vi vil også pointere, at det efter vor mening helt essentielle for at fremme en bæredygtig udvikling er, at der for de forskellige sektorer opstilles og vedtages såvidt muligt klare mål og tidsplaner (og virkemidler) for opfyldelsen heraf - og at indikatorerne bruges (som delredskab) til at vurdere, om de vedtagne mål og tidsplaner opfyldes. Vedtagelse af og fokusering på indikatorer må ikke blive en erstatning for opstilling af – eller undskyldning for ikke at opstille - mål og tidsplaner.

På grund af særdeles ”tynd” bemanning på Greenpeace Nordens danske kontor hele sommeren (de fleste er i Grønland i forbindelse med vores ”Stop Starwars kampagne”) vedrører de følgende kommentarer kun de områder, som undertegnede har speciel ekspertise indenfor.

Ad 1. indledning

”... hvilke indikatorer, det vil være relevant fremover at bruge for at illustrere fremskridt med at opnå bæredygtig udvikling”. Her kunne man tilføje, at ”fremskridt eller tilbageskridt”.

Ad 3. Nøgleindikatorsæt

N8: Det fremgår ikke, hvorvidt ”udledning af drivhusgasser fordelt på sektorer” er korrigerede eller ikke-korrigerede for ”udsving i netto-eksporten af el”. Da Danmarks Kyoto-målsætning er 21% reduktion i den ikke-korrigerede emission af de 6 drivhusgasser regnet i CO₂-ækvivalenter i 2008-12 i forhold til et korrigeret basisår 1990 – og hovedformålet med at opstille en indikator bør være løbende at kunne vurdere om målet nås - så giver det kun mening, hvis denne indikator er den ikke-korrigerede (den faktiske) udledning.

Ad 8. Energi

Det anføres, at "Regeringen vil nedbringe det samlede energiforbrug, øge energieffektiviteten, afvikle kul i energiforsyningen og øge andelen af vedvarende energi med 1 procent point årligt, så den i 2030 udgør mindst 35% af det samlede energiforbrug". Disse målsætninger har vores fulde støtte, og derfor skal vi foreslå opstillet en indikator, der hedder - det i forhold til nettoeksport af el - ikke-korrigerede (faktiske) årlige kulforbrug i Danmark i tons kul pr. år. Det vil være i strid med målsætningen om at afvikle kulforbruget (som er en 100% importeret ressource) – og vil modvirke en bæredygtig udvikling, hvis danske elproducenter udnytter den store danske overkapacitet af ældre kulfyrede kraftværker til netto-eksport af el til vore nabolande (som i værste fald fører til en dansk mer-emission på 13 mio. tons CO₂, samt forøgede affaldsmængder). I praksis vil "Danmark" ikke afvikle kulforbruget medmindre man forlænger og gradvist sænker elsektorens CO₂-kvoter efter 2003 og hæver strafafgiften for overskridelse af loftet. Det er på denne baggrund, at en indikator der viser det faktiske danske kulforbrug pr. år, efter vor mening er ret uomgængelig. Vi skal henvise til vedlagte notat: "Dansk netto-eksport af kulbaseret el er en tidsindstillet bombe under danske klimapolitik" (bilag 1).

Indikator 1: Vi vil foreslå, at man som indikatorer anvender både den korrigerede (som foreslået) og den i forhold til nettoeksport af el ikke-korrigerede CO₂-emission.

Indikator 2 og 3: Her skal vi også foreslå, at det bliver de i forhold til netto-eksport af el ikke-korrigerede emissioner, man bruger som indikatorer.

Indikator 7: Vi vil foreslå, at man også opstiller indikatoren "andel af elforbruget, der dækkes ved vedvarende energi", da regeringen har formulerede målsætninger om vedækningen af elforbruget (20% i 2003 og 50% (vindkraft) i 2030).

Indikator 8: Vi har vanskeligt ved at forstå, at graden af dansk selvforsyning med olie (fra Nordsøen) – hvor vigtigt dette end måtte være af forsyningssikkerhedsmæssige og økonomiske grunde - skulle være udtryk for en bæredygtig udvikling. Den bør sløjfes. Vi mener desuden, at selvforsyningsgraden for samlet energi er et af de forslag til indikatorer, som man af hensyn til begrænsning af antallet af indikatorer også kunne droppe (se endvidere under ad 14).

Ad 11. Klimaændringer:

Indikator 5: Det fremgår ikke, hvorvidt "bruttoemissioner af drivhusgasser" er korrigerede for "udsving i nettoeksporten af el" eller ikke-korrigerede. Da Danmarks Kyoto-målsætning er 21% reduktion i den ikke-korrigerede emission af de 6 drivhusgasser regnet i CO₂-ækvivalenter (i.f.t. et korrigeret basisår 1990), så giver det kun mening, hvis denne indikator – hvilket vi foreslår - er den ikke-korrigerede (den faktiske) bruttoemission ialt henholdsvis de ikke-korrigerede emissioner af de 6 Kyoto-gasser.

Indikator 7: Vi foreslår (jvf. under indikator 5), at indikatoren fastsættes (hvis det ikke er tilfældet) som den ikke-korrigerede "bruttoemission i alt i mio. tons CO₂-ækvivalenter ift. BNP i faste priser".

Indikator 8: Hvis det er et kriterium at begrænse antallet af indikatorer, så forekommer denne indikator overflødig, da den skulle fremgå af simpel subtraktion (5 minus 6).

Indikator 9: Vi foreslår (jvf. under indikator 5), at indikatoren fastsættes (hvis det ikke er tilfældet) som de ikke-korrigerede "bruttoemissioner i mio. tons CO₂-ækvivalenter fordelt på sektorerne

Der nævnes til sidst, at det kunne være relevant at se på mulighederne for at udvikle en indikator for omfanget af reduceret tons CO₂-ækvivalenter udenfor Danmark, som skyldes dansk bistand. Det forekommer at være mindst lige så relevant at opstille en indikator, der viser, hvor mange tons CO₂-ækvivalenter, der reduceres udenfor Danmark under Kyoto-mekanismer - og hvor meget heraf der kan trækkes fra i det nationale danske reduktionsforpligtelse.

Ad 13. Miljø og sundhed:

Tabel 13.1: Vi savner en indikator for emission og/eller koncentration af POP-er i Danmark (som minimum for dioxin).

Tabel 13.2 - Indikator 2: Ozonlagets tykkelse. Hvor (Antarktis, Arktis eller ?) og hvornår (på en given dato eller minimum det givne år?).

Tabel 13.2 - Indikator 4: Det er uklart, hvad "fund" omfatter (pesticider, andre miljøfremmede stoffer, nitrat..), og om der er tale om fund i grundvand og/eller drikkevand. Dette bør præciseres. Vi skal foreslå, at indikatoren omfatter både fund over grænseværdierne for drikkevand og fund (som et minimum for pesticider).

Tabel 13.3 - Indikator 2: Vi foreslår desuden indikatoren antal fund af pesticidrester i danske fødevarer (minimum frugt og grønt).

Vi savner (jvf. Jeres bemærkning herom nederst side 7 under fødevareproduktion) en eller nogle indikatorer, der viser dels miljøeffekter men også faktisk indhold af GMO'er i danske fødevarer (under 13.3)

Ad 14. Ressourcer og resourceffektivitet

Indikator 5: Vi er helt enige i, at "forbrug af naturens ressourcer påvirker miljøet", at "det er vigtigt, at ressourceforbrug og miljøbelastning ses i internationalt perspektiv", at "det er væsentligt at have både det nationale og international ressourceforbrug samt tilhørende miljøbelastning for øje" og at "brug af ikke-fornybare ressourcer skal ske under hensyn til den samlede beholdning og mulighederne for at erstatte ressourcen med andre materialer" – men vi mener, at disse holdninger også gøres gældende for reserver og ressourcer af fossile brændsler.

Derfor finder vi det helt uforståeligt, at man opstiller indikatoren "kendte reserver i Nordsøen i forhold til aktuelle årlige produktion for hhv. olie og gas" som en indikator for bæredygtig udvikling.

Danmarks fortsatte praksis med at udbyde og give (gennem fortsatte udbudsrunder og "åben dør procedure") koncessioner til olieselskaber for efterforskning efter olie og naturgas i den danske del af Nordsøen tjener til at øge reserverne af disse (reelt til at sikre at ressourcer "omgøres" til reserver).

En bæredygtig udvikling forudsætter bl.a., at Danmark og resten af verdens lande hurtigst muligt opfylder hovedmålet i Klimakonventionen – nemlig at stabilisere koncentrationerne af drivhusgasser i atmosfæren på et niveau, som kan forhindre farlig menneskeskabt indvirkning på klimasystemet (jvf. "11. Klimaændringer").

Greenpeace har med udgangspunkt i FN's Advisory Group on Greenhouse Gases opstillede økologiske grænser for klimaændringer¹ og IPCC's (FN's Klimapanel) scenarier dokumenteret, at verdens lande for at undgå overskridelse af økologiske smertegrænser og dermed undgå farlige klimaændringer globalt kun kan tillade sig at afbrænde ¼ af jordens samlede reserver af kul, olie og naturgas – svarende til ca. 225 milliarder tons kulstof (C) (eller ca. 825 milliarder tons CO₂) - i løbet af de næste 100 år (se vedlagte "Fossile brændsler og klimaændringer – "kulstof-budgettet"²).

Det betyder *dels*, at brugen af de fossile brændsler skal afvikles hurtigst muligt (de 225 milliarder tons C er med nuværende verdensforbrug afbrændt i løbet af ca. 40 år), og at verden skal afstå fra at udnytte ¾ af de allerede påviste reserver – og *dels* at de meget store årlige milliardbeløb, der hvert år anvendes af især de store olieselskaber til gennem olieefterforskning at øge mængden af de fossile reserver, i et bæredygtigheds-perspektiv i stedet burde investeres i udviklingen af bæredygtige, vedvarende energikilder.

Det er ikke udtryk for en bæredygtig udvikling fortsat at øge mængden af reserver af fossile brændsler, når vi kun kan tillade os at afbrænde 1/4 af de reserver, som allerede er påvist³. Og det er slet ikke udtryk for en bæredygtig udvikling, at Danmark – som et af verdens rigeste lande med et af verdens højeste per capita emission af CO₂ – målrettet arbejder for at øge reserverne af olie og gas i Nordsøen. Det er en politik, der i bedste fald kan siges at tjene et dansk forsyningssikkerhedshensyn gennem at forlænge perioden med selvforsyning af olie og naturgas fra den danske del af nordsøen (hvilket den foreslåede indikator netop er mål for) udover at skaffe penge til den danske statskasse (og profit til de involverede olieselskaber).

I et globalt bæredygtigheds-perspektiv bør det være rige lande som Danmark, der først afholder sig fra at omdanne fossile ressourcer til reserver, tage teten med en hurtig afvikling af brugen af de fossile brændsler og overlade det til de fattigste udviklingslande at efterforske og udnytte, hvad der måtte være tilbage efter de riges landes mangeårige "fossile fest".

¹ * Den globale middeltemperatur må maksimalt stige med 1°C i.f.t. før-industrielt niveau

* Temperaturstigningstakten skal hurtigst muligt bringes ned under 0,1°C pr. tiår

* Stigningen i havniveau skal holdes under 20 cm i løbet af de næste 100 år

* Havstigningstakten skal holdes under 20 mm pr. tiår

² Forkortet dansk udgave af "Fossil Fuels and Climate Protection: The Carbon Logic", Greenpeace International 1997.

³ Med EU's mål om kun at tillade en temperaturstigning på 2 grader celsius bliver den andel af reserverne, vi kan tillade os at brænde af ca. 45% (410 milliarder tons C).

På denne baggrund skal vi foreslå, at indikator 5 (og for den sags skyld også indikator 8 under energi-afsnittet) droppes helt. I fald dette ikke bliver tilfældet, kan indikatoren kun anvendes negativt: Jo større tal for denne indikator jo mere udtryk for ikke-bæredygtig udvikling.

Med venlig hilsen
Tarjei Haaland
Greenpeace Nordic/København